

TÜRKİYE'DE İKTİSAT BÖLÜMLERİNİN İKTİSAT ÖĞRETİSİ BAKIMINDAN YARATTIKLARI KATMA DEĞER İTİBARI İLE ÜNİVERSİTE LİGİ

Rahmi YAMAK*

Ferhat TOPBAŞ**

ÖZET

Güncel bir tartışma konusuna farklı bir bakış açısı kazandırmak amacıyla hazırlanan bu çalışmada, sundukları eğitim-öğretim hizmetlerinin etkinliği dikkate alınarak, iktisat öğretisi açısından bir üniversiteler ligi oluşturulmuştur. Bu sıralama oluşturulurken dikkate alınan kriter, merkezi giriş sınavındaki (ÖSS) başarı sırası ile Kamu Personeli Seçme Sınavındaki (KPSS) başarı sırası arasındaki farktır. Bu kriter doğrultusunda oluşturulan sıralama, içeriği itibarıyla hayli ilginçtir. Erciyes, Muğla, Abant İzzet Baysal üniversiteleri öğrencileri üzerinde en fazla nispi katma değer yaratan başarılı üniversiteler arasında yer alırken, Boğaziçi, İstanbul, Anadolu ve Uludağ Üniversiteleri öğrencileri üzerinde negatif nispi katma değer yaratan başarısız üniversiteler grubunda yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Ligi, İktisat Öğretisi, Eğitimde Katma Değer

University League as the Relative Added Value Created by the Departments of Economics on the Students in Turkey

ABSTRACT

In this study which is purposed to give a different point of view to a current debate in ranking the universities, a league for universities in the education of economics has been established by paying attention to the activities of education and training provided by the universities. The criterion which has been taken into consideration in making the rank is the difference between the rank of accomplishment in the Central Examination for Student Placement (ÖSS) and the rank of accomplishment in the Selection Examination for Civil Servants (KPSS). The rank made for this direction is very interesting in the respect of its content. The Universities of Erciyes, Muğla and Abant İzzet Baysal are among the most successful universities which have created relatively maximum positive value added to their students while the Universities of Boğaziçi, İstanbul, Anadolu and Uludağ are among the unsuccessful universities which have created relatively negative value-added to their students.

Key Words: University League, Education of Economics, Value-added in Education.

1. Giriş

Son yıllarda ülkemizde gerek üniversiteler arasında gerekse hükümet ve YÖK arasında üniversitelerin performans sıralamaları konusunda ciddi tartışmalara rastlanmaktadır. Son olarak, Boğaziçi rektörü tarafından oluşturulan ve kamuoyuna duyurulan en iyi üniversite ligi sıralaması ile tartışmalar daha da şiddetlenmiştir. Açıklanan sıralamaya birçok üniversiteden tepki gelmiş ve yapılan sıralamanın tamamen subjektif kriterler dikkate alınarak hazırlandığı ileri sürülmüştür. Bu açıklamanın ardından tartışmalara yeni bir

* Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi.

** Araş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi.

*Türkiye’de İktisat Bölümlerinin İktisat Öğretisi Bakımından Yarattıkları Katma Değer
İtibariyle Üniversite Ligi*

boyut eklenmiş ve bu tür bir inceleme yapılırken hangi kriterlerin dikkate alınması gerektiği hususu da tartışma konusu olmuştur. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok farklı kriterlere dayanılarak birçok araştırma yapılmıştır. Bu sıralamaların bazıları objektif, bazıları da subjektif kriterlere dayanmaktadır. Uluslararası bilimsel dergilerde yayımlanan makale sayısı, atıf sayısı, öğretim üyesi sayısı, yapılan proje sayısı gibi kriterler objektif sıralama kriterleri arasında yer alırken; üniversitenin, tercih edilebilirliği, tavsiye edilmesi, genel imajı, ulusal ve uluslararası alanda tanınması gibi kriterler de subjektif kriterler arasında yer almıştır.

Ayrıca, üniversiteler arasındaki en iyi olma rekabeti, beraberinde bir çok yeni performans kriterini de literatüre kazandırmıştır. Örneğin, üniversitede gerçekleştirilen proje sayısı, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı, üniversitenin büyüklüğü, fiziki imkanları, üniversitenin öğrencilerine ve öğretim üyelerine sunduğu sosyal ve ekonomik imkanlar, öğrenci başına kütüphane harcaması, öğrencilerin kullanımına açık bilgisayar sayısı, öğrencilere sağlanan internet erişim imkanları, ÖSS’de tercih edildiği yüzdelik dilim, bu kriterlerden önemli bir kaçıdır ve liste bu şekilde uzayıp gitmektedir. Bütün bu kriterler, yapılan sıralamanın niteliğine göre tek tek ya da birlikte üniversite kalitesini belirleyen faktörler dizisini oluşturmaktadır. Ne var ki, üniversitelerin en önemli amaçlarından biri de kendilerini tercih eden özellikle lisans öğrencilerine gerekli bilgi ve donanımı sunarak onları mezun etmektir. Öyleyse bir üniversite ligi oluşturmak istendiğinde, bu temel amacın ne derece gerçekleştirildiği tartışmasız en önemli performans kriteri olarak karşımıza çıkacaktır. Bu amacın gerçekleştirilip gerçekleştirilemediği, gerçekleştirilmişse ne ölçüde gerçekleştirildiği ancak programdan mezun öğrencilerin eğitim-öğretim süresince üniversiteden almış oldukları bilgi donanımıyla ölçülebilir.

Sonuçta yukarıda sıralamış olduğumuz faktörlerin herbiri doğrudan veya dolaylı biçimde öğrenci kalitesini etkileyecektir. Ancak ne kadar? Acaba, mezun edilen öğrenci üzerinde üniversitenin yaratmış olduğu katma değer ne kadardır? Günümüzde hemen herkes en kaliteli üniversitenin Boğaziçi veya ODTÜ olduğunu kabul etmektedir. Eğer ÖSS puanı bir üniversitenin kalitesini yansıtıyorsa yukarıda yapılan genellemede de bir yanlışlık olmayacaktır. Ancak kalitenin yüksek olmasının performansın da yüksek olacağı anlamına gelmediğine dikkat edilmelidir. Çünkü, üniversite sınavında yüzde 1-2 gibi bir başarı diliminden yüksek puanla öğrenci alan üniversitelerin, mezunlarının da yüksek kaliteli olmaları beklenen bir durumdur. Sonuçta, bu öğrencilerin üniversite giriş sınavından yüksek puan almaları aynı zamanda bu öğrencilerin öğrenme becerilerinin de yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Eğer yapılan bu açıklama tarzı kabul edilebilir bir değerlendirme kriteri ise, bu kriter göz önüne alınarak yapılan bir üniversite ligi de en azından öğrenciler üzerinde yaratılan nispi katma değer bakımından objektif kriterlere dayanan kabul edilebilir bir sıralama olacaktır. Öyleyse burada araştırılması gereken konu, üniversitelerin

öğrencileri üzerinde yaratmış oldukları katma değer itibariyle sıralamalarının nasıl olacağıdır.

Türkiye’de KPSS sınavları özellikle iktisat bölümlerinin mezunları üzerinde yaratmış oldukları nispi katma değer sıralamasının yapılmasına büyük bir olanak tanımaktadır. Çünkü üniversitelerin ÖSS giriş puanına göre ve KPSS sınav sonuçlarına göre sıralamaları zaten mevcuttur. İki sıralamanın karşılaştırılması ve değerlendirilmesi üniversitelerin yaratmış oldukları nispi katma değerini tespit edilmesine olanak tanımaktadır. Bu çalışmada tartışılan konuya son derece uygun olan 42 devlet üniversitesinin 2004-2005 yılları itibariyle performans sıralamaları yapılarak söz konusu yıllar itibariyle üniversitelerin öğrenciler üzerinde yarattıkları nispi katma değere göre bir üniversiteler ligi oluşturulacaktır.

2. Yöntem ve Veri Seti

Çalışmada ligin oluşturulmasında iki farklı kriter kullanılacaktır. Bunlardan birincisi; mezun olan veya olacak öğrencilerin KPSS sınavında almış oldukları ham puanların aritmetik ortalamasıdır. Ne var ki, bu kriterin sakıncaları çalışmanın giriş bölümünde ortaya konmuştur. Yüksek puanla öğrenci alan üniversitelerin zaten normal şartlarda KPSS sınavında da ortalamaları yüksek olacaktır. Bunun en önemli nedeni bu üniversitelerde öğrenim görmeye hak kazanmış öğrencilerin öğrenme becerilerinin yüksek olmasıdır. Burada tartışılması gereken konu acaba Harran Üniversitesinin iktisat bölümünü kazanan öğrenciler, Orta Doğu Teknik Üniversite’sinde öğrenim görselerdi, bu öğrenci kitlesinin KPSS ortalaması kaç olacaktı? Bu konuda bir tahminde bulunmak güçtür fakat, kesin olan bu ortalamasının ODTÜ’nün bugünkü KPSS ortalamasının altında olacağıdır. Asıl sorun bu ortalamanın ne kadar düşeceği. Diğer bir ifadeyle ODTÜ’yü kazanmış iktisat öğrencileri Harran Üniversitesi’nde dört yıl öğrenim görseler KPSS ortalamaları ne olurdu? Kuşkusuz Harran Üniversitesi’nin bugünkü ortalamasından yüksek olacaktır. Demek ki, üniversitelerin eğitim-öğretim açısından performanslarını kıyaslamada öğrenci özelliklerini mümkün mertebe sabit tutmak ve bölümlerin öğrenciler üzerinde yarattıkları katma değeri dikkate almak gerekmektedir.

Bunun için şöyle bir yol izlemek mümkündür; 2004 yılı KPSS sınavına giren öğrenciler normal şartlarda 2000 ÖSS sonrasında üniversite öğrenimine başlamışlardır. Her üniversitenin 2000 ÖSS minimum giriş puanları bilinmektedir. Üniversiteler en yüksek taban puandan en düşük taban puana göre sıralanırlar ki bu sıralama çoğu zaman üniversitelerin performans sıralaması olarak kabul edilir. Aslında bu doğru değildir. Çünkü bu kritere göre yapılmış bir sıralama belki kalite sıralaması olarak isimlendirilebilir; ancak kesinlikle performans sıralaması olarak değerlendirilmemelidir. Üniversite giriş puanının yüksek olması performanstan ziyade üniversitenin tercih edilebilirliğini belirleyen, yerleşke durumu, öğrencilere sunduğu imkanlar,

*Türkiye’de İktisat Bölümlerinin İktisat Öğretisi Bakımından Yarattıkları Katma Değer
İtibariyle Üniversite Ligi*

öğretim üyesi sayısı, üniversitenin bulunduğu şehir gibi bir çok faktörün etkisi altındadır. Eğer her üniversite dört yıllık öğrenim döneminde 2000 ÖSS sınavıyla giren öğrencilere aynı katma değerde bir bilgi donanımı yüklemişse, o zaman 2004 KPSS sınav ortalamalarına göre yapılacak olan sıranın 2000 ÖSS sınavına göre yapılan sıranın aynı olması gerecektir. Diğer bir ifadeyle; iki sıra arasında hiçbir fark yoksa bu her üniversite aynı nispi katma değeri yaratmıştır ve dolayısıyla başarı yönünden birbirlerine bir üstünlüklerinin olmadığı anlamına gelmektedir. Eğer bir üniversitenin KPSS başarı puanına göre yer aldığı sıra numarası, ÖSS giriş puanına göre yer almış olduğu sıra numarasından küçükse, demek ki, üniversite kendine kayıtlı öğrenciler üzerine pozitif bir nispi katma değer yaratmıştır. Sıra karşılaştırmalarda iki sıra arasındaki fark negatif ise, üniversite, öğrenci üzerinde nispi anlamda pozitif bir katma değer yaratmıştır. Nispi anlamda pozitif katma değer yaratanlar başarılı üniversite grubunu oluşturmakta ardından sıfır katma değer yaratan üniversite grubu gelmektedir. Son olarak da öğrencileri üzerinde negatif katma değer yaratan başarısız üniversite grubu gelmektedir. Başarılı üniversiteler arasında en başarılı olan üniversite kuşkusuz sıra farkının (2004 KPSS sırası ile 2000 ÖSS sırası arasındaki fark) mutlak değeri en büyük olan üniversitedir. Yine başarılı üniversiteler arasında en az başarılı olansa sıra farkı en küçük olan üniversite olacaktır.

2005 Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) nda yer alan iktisat grubu testi yanıtlayan adayların ham puanlarından hesaplanan aritmetik ortalamalar üniversitelerin iktisat bölümlerinden mezun olan ya da olacaklar için verilmiştir. Ham puanlar, doğru cevap sayısından yanlış cevap sayısının dörtte biri çıkarılarak hesaplanmaktadır. KPSS sonuçları, adayların mezun oldukları veya olacakları yükseköğretim programları esas alınarak rapor edilmektedir.

3. Bulgular ve Değerlendirme

Tablo 1 ve 2, 42 devlet üniversitesinin iktisat bölümlerinden mezun olmuş veya olacakların sırasıyla 2004 ve 2005 yıllarında yapılmış olan KPSS İktisat grubu sınavında almış oldukları ham puanların ortalamalarını rapor etmektedir. Tablo 1 incelenecek olunursa, beklenildiği gibi en başarılı üniversite 19.85 ham puanla Orta Doğu Teknik Üniversitesi olmuştur. İkinci sırada 17.52 ham puanla Boğaziçi yer almıştır. Hacettepe ise 15.83 puanla dördüncü sırada bulunmaktadır. 2005 yılı sonuçlarının verildiği Tablo 2’den de görüldüğü gibi ilk beşte ODTÜ, Boğaziçi, Ankara, Hacettepe ve Ege Üniversiteleri yer almıştır. 2005 yılının KPSS-İktisat sorularının 2004 yılında yapılan sınava göre daha basit olması, 2005 yılı ham puanlarının hemen her üniversite için artmasına neden olmuştur. 2004 yılında ilk beş üniversitenin ham puan ortalaması 16.54, 2005 yılında ise 23.5 olarak gerçekleşmiştir. KPSS-İktisat grubu sınavında en başarısız üniversiteler ise Harran ve Atatürk Üniversiteleridir. Başarısızlık açısından sürpriz sonuç Atatürk Üniversitesi’nin hem 2004 hem de 2005 yılında da son beş içerisinde yer almış olmasıdır.

Rahmi YAMAK-Ferhat TOPBAŞ

Kısacası her üniversitenin iktisat bölümü, 2000-2004 ve 2001-2005 dönemleri içinde vermiş oldukları iktisat öğretisi açısından ne kadar başarılı olduklarını Tablo 1 ve 2'deki lig sıralamasındaki yerlerine bakarak görebilirler.

Tablo 1: 2004 Yılı KPSS-İktisat Puanına Göre Üniversite Ligi

Sıra	Üniversite	KPSS Puanı	Sıra	Üniversite	KPSS Puanı
1	<i>ODTÜ</i>	19.85	22	SAKARYA	6.85
2	<i>BOĞAZİÇİ</i>	17.52	23	PAMUKKALE	6.59
3	<i>ANKARA</i>	16.05	24	MERSİN	6.37
4	<i>HACETTEPE</i>	15.83	25	GAZİOSMANPAŞA	6.35
5	<i>EGE</i>	13.49	26	TRAKYA	6.21
6	GAZİ	11.78	27	ADNAN MENDERES	5.96
7	MARMARA	10.47	28	KARAEMLAS	5.70
8	YILDIZ TEKNİK	10.04	29	ANADOLU	5.59
9	AKDENİZ	9.87	30	ONSEKİZ MART	5.43
10	İSTANBUL	9.86	31	KARADENİZ TEKNİK	5.41
11	DOKUZ EYLÜL	8.34	32	CELAL BAYAR	5.23
12	ERCİYES	7.50	33	AFYON KOCATEPE	5.10
13	A. İZZET BAYSAL	7.41	34	CUMHURİYE	5.10
14	OSMANGAZİ	7.32	35	İNÖNÜ	4.93
15	ULUDAĞ	7.27	36	SELÇUK	4.75
16	KOCAELİ	7.26	37	SÜTÇÜ İMAM	4.72
17	BALIKESİR	7.23	38	DUMPLUPINAR	4.65
18	ÇUKUROVA	7.23	39	S. DEMİREL	4.58
19	KIRIKKALE	7.09	40	NİĞDE	4.55
20	MUĞLA	6.98	41	ATATÜRK	4.20
21	GAZİANTEP	6.97	42	HARRAN	3.95

Türkiye’de İktisat Bölümlerinin İktisat Öğretisi Bakımından Yarattıkları Katma Değer İtibariyle Üniversite Ligi

Tablo 2: 2005 Yılı KPSS-İktisat Puanına Göre Üniversite Ligi

Sıra	Üniversite	KPSS Puanı	Sıra	Üniversite	KPSS Puanı
1	<i>ODTÜ</i>	25.43	22	KARAEKMAS	13.89
2	<i>ANKARA</i>	24.42	23	PAMUKKALE	13.42
3	<i>HACETTEPE</i>	23.46	24	SAKARYA	12.99
4	<i>BOĞAZİÇİ</i>	22.18	25	KARADENİZ TEKNİK	12.92
5	<i>EGE</i>	22.02	26	GAZİANTEP	12.20
6	MARMARA	20.34	27	ANADOLU	12.13
7	GAZİ	19.64	28	GAZİOSMANPAŞA	12.08
8	AKDENİZ	19.51	29	AFYON KOCATEPE	11.71
9	İSTANBUL	18.30	30	ADNAN MENDERES	11.60
10	DOKUZ EYLÜL	18.12	31	TRAKYA	10.59
11	YILDIZ TEKNİK	17.57	32	İNÖNÜ	10.53
12	BALIKESİR	16.95	33	S. DEMİREL	10.36
13	ÇUKUROVA	16.22	34	CELAL BAYAR	10.06
14	A. İZZET BAYSAL	15.95	35	DUMLUPINAR	10.04
15	MERSİN	15.47	36	SELÇUK	9.61
16	ERCİYES	15.40	37	NİĞDE	9.45
17	ULUDAĞ	15.00	38	CUMHURİYET	9.12
18	KIRIKKALE	14.92	39	ATATÜRK	8.78
19	KOCAELİ	14.68	40	ONSEKİZ MART	8.76
20	OSMANGAZİ	14.67	41	SÜTÇÜ İMAM	8.34
21	MUĞLA	14.58	42	HARRAN	7.36

Ne var ki, KPSS ortalamalarına göre yapılan bir sıralama başarılı yani kaliteli öğrenci profilinin bulunduğu ve aynı zamanda Tablo 1 ve 2'nin ilk 5 yada 10'unu oluşturan üniversitelerin benimseyeceği bir sıralama olacaktır. Bu üniversiteler mezunlarının ÖSS ve KPSS puanlarının yüksekliğini delil göstererek kaliteli öğretimde bulduklarını ve dolayısıyla bölüm performanslarının yüksek olduğunu iddia edeceklerdir. Oysa, durum gerçekte bundan farklı olabilir. Performansı düşük üniversitelerden mezun olanlar arasında kaliteli öğrenciler olabileceği gibi performansı yüksek üniversitelerden de iktisat bilgisi bakımından düşük kaliteli öğrenci mezun olabilir. Tablo 3 ve 4, öğrenci özelliklerini yani giriş puanlarını dikkate alarak oluşturulan ve bölüm performanslarını gösteren tablolardır.

Tablo 3: 2000 Yılı ÖSS Puanına Göre Üniversite Ligi

Sıra	Üniversite	ÖSS Puanı	Sıra	Üniversite	ÖSS Puanı
1	BOĞAZİÇİ	204.719	22	CELAL BAYAR	168.185
2	ODTÜ	203.333	23	PAMUKKALE	167.056
3	ANKARA	194.057	24	ERCİYES	165.597
4	HACETTEPE	191.259	25	A. İZZET BAYSAL	164.967
5	EGE	188.886	26	KIRIKKALE	164.709
6	İSTANBUL	183.270	27	S. DEMİREL	164.258
7	GAZİ	182.980	28	KARADENİZ TEKNİK	163.936
8	YILDIZ TEKNİK	182.654	29	GAZİANTEP	163.648
9	MARMARA	180.812	30	A. MENDERES	163.212
10	DOKUZ EYLÜL	178.400	31	MUĞLA	163.031
11	AKDENİZ	175.123	32	AFYON KOCATEPE	161.888
12	ULUDAĞ	173.796	33	HARRAN	160.897
13	OSMANGAZİ	173.487	34	DUMLUPINAR	160.744
14	KOCAELİ	172.564	35	NİĞDE	160.659
15	TRAKYA	172.248	36	GAZİOSMANPAŞA	160.397
16	ANADOLU	171.455	37	İNÖNÜ	159.810
17	BALIKESİR	171.118	38	CUMHURİYET	159.724
18	ONSEKİZ MART	170.540	39	KARAEMLAS	159.688
19	ÇUKUROVA	170.008	40	SELÇUK	159.618
20	MERSİN	169.900	41	ATATÜRK	159.511
21	SAKARYA	168.987	42	SÜTÇÜ İMAM	158.917

Üniversitelerin 2000 ve 2001 yıllarındaki ÖSS giriş puanlarına göre oluşturulan Tablo 3 ve 4, 2004 ve 2005 yıllarında yapılan KPSS iktisat grubu sonuçlarına göre oluşturulan Tablo 1 ve 2 ile karşılaştırılmıştır. Tablo 5'e göre, 200-2004 döneminde öğrenci üzerinde nispi anlamda pozitif katma değer yaratan üniversite sayısı 17 dir. Aynı dönemde negatif katma değer yaratan üniversite sayısı ise 18 dir. 2001-2005 dönemi için bu sayılar sırasıyla, 23 ve 16'dır. 2000-2004 yılında ligin en başarılı beş üniversitesi sırasıyla Erciyes, Abant İzzet Baysal, Muğla, Gaziosmanpaşa ve Zonguldak Karaelmas Üniversiteleri olmuştur. Erciyes üniversitesi, 2000 ÖSS sonuçlarına göre 42 üniversite arasında 24. sıradadır, 2004 yılı KPSS sonuçlarına göre ise 12. sıradadır. Bu, şu anlama gelmektedir, Erciyes Üniversitesi, 2000 yılında 24. sıradan aldığı iktisat öğrencileri üzerinde 12 sıra puanlık bir katma değer yaratarak performans sıralamasında birinci sırada yer almıştır. Aynı şekilde Abant İzzet Baysal Üniversitesi de 12 basamak atlamıştır. Bu üniversiteleri sırasıyla 11 basamak yükselişle Muğla, Gaziosmanpaşa ve Zonguldak Karaelmas Üniversitesi izlemiştir. ÖSS puanına göre birinci sırada öğrenci alan Boğaziçi Üniversitesi KPSS sıralamasında ikinci sırada yer alarak nispi anlamda negatif katma değer yaratan başarısız üniversiteler içerisinde yer

*Türkiye’de İktisat Bölümlerinin İktisat Öğretisi Bakımından Yarattıkları Katma Değer
İtibariyle Üniversite Ligi*

almaktadır. Yine ÖSS puan sıralamasında ikinci sırada yer alan Orta Doğu Teknik Üniversitesi KPSS sıralamasında ilk sırada yer aldığından başarılı üniversiteler arasında yer almıştır. 2000-2004 dönemi üniversite liginde başarısız üniversiteler yani negatif katma değer yaratan üniversitelerin en başarısız beşi sırasıyla, Anadolu, Süleyman Demirel, Çanakkale 18 Mart, Trakya ve Celal Bayar Üniversiteleridir. ÖSS puan sıralaması 16, KPSS puan sıralaması 29 olan Anadolu Üniversitesi 2000-2004 dönemi iktisat öğretiminde Türkiye’nin en başarısız üniversitesi olmuştur.

Tablo 4: 2001 Yılı ÖSS Puanına Göre Üniversite Ligi

Sıra	Üniversite	ÖSS Puanı	Sıra	Üniversite	ÖSS Puanı
1	<i>BOĞAZIÇI</i>	204.511	22	BALIKESİR	164.134
2	<i>ODTÜ</i>	202.718	23	A. İZZET BAYSAL	163.125
3	<i>HACETTEPE</i>	195.184	24	PAMUKKALE	162.524
4	<i>ANKARA</i>	192.760	25	KIRIKKALE	162.001
5	<i>YILDIZ TEKNİK</i>	181.266	26	KARADENİZ TEKNİK	161.428
6	İSTANBUL	180.721	27	ADNAN MENDERES	161.251
7	MARMARA	177.681	28	GAZİANTEP	161.081
8	EGE	175.370	29	MUĞLA	161.038
9	DOKUZ EYLÜL	174.580	30	HARRAN	160.813
10	GAZİ	174.371	31	SÜLEYMAN DEMİREL	160.340
11	AKDENİZ	171.496	32	GAZİOSMANPAŞA	160.337
12	ULUDAĞ	171.252	33	AFYON KOCATEPE	160.138
13	OSMANGAZİ	170.718	34	İNÖNÜ	160.124
14	KOCAELİ	169.887	35	SÜTÇÜ İMAM	160.078
15	ANADOLU	169.516	36	DUMLUPINAR	159.819
16	TRAKYA	169.074	37	NİĞDE	159.688
17	ÇUKUROVA	167.507	38	CUMHURİYET	159.683
18	ONSEKİZ MART	167.041	39	KARAELEMAS	159.666
19	MERSİN	166.608	40	SELÇUK	159.625
20	SAKARYA	165.989	41	ATATÜRK	159.597
21	CELAL BAYAR	164.737	42	ERCİYES	159.244

2000-2004 dönemi için yapılan değerlendirmeler 2001-2005 dönemi için yapıldığında ortaya çok farklı sonuçlar çıkmamaktadır. Bu kez ligin en başarılı beş üniversitesini, Erciyes, Karaelmas, Balıkesir, Abant İzzet Baysal ve Muğla Üniversiteleri oluşturmaktadır. Balıkesir Üniversitesi dışındaki ilk beşi oluşturan üniversiteler dikkat edilecek olunursa 2000-2004 döneminde de ligin ilk beşi içerisinde yer almışlardır. Burada dikkati çeken nokta Balıkesir Üniversitesi 2000-2004 dönemi sıralamasında lig 21.’si iken 2001-2005 dönemi sıralamasında lig 3.’sü olmasıdır. Yine 2001 ÖSS puan sıralamasında birinci olan Boğaziçi Üniversitesi KPSS puan sıralamasında üçüncülüğe düşmüş ve bu

Rahmi YAMAK-Ferhat TOPBAŞ

sonuçla ligde 30. sırada yer almıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi 2000-2004 döneminde olduğu gibi 2001-2005 döneminde de pozitif katma değer yaratmış ve ligde 23. sırada yer almıştır. Bu dönem liginin en başarısız beş üniversitesi ise, Çanakkale 18 Mart, Trakya, Celal Bayar, Harran ve Anadolu Üniversiteleri olmuştur. Harran Üniversitesi dışında sıralanan bu üniversitelerin tamamı 2000-2004 döneminde de nispi anlamda en başarısız beş üniversiteyi oluşturmuştur.

Tablo 5: 2000-2004 Dönemi İçin Yaratılan Nispi Katma Değerlere Göre Üniversite Ligi*

Sıra	Üniversite	Sıra Farkı	Sıra	Üniversite	Sıra Farkı
1	<i>ERCİYES</i>	12	22	HACETTEPE	0
2	<i>A. İZZET BAYSAL</i>	12	23	PAMUKKALE	0
3	<i>MUĞLA</i>	11	24	YILDIZ TEKNİK	0
4	<i>GAZİOSMANPAŞA</i>	11	25	AFYON KOCATEPE	-1
5	<i>KARAEMLAS</i>	11	26	BOĞAZİÇİ	-1
6	GAZİANTEP	8	27	DOKUZ EYLÜL	-1
7	KIRIKKALE	7	28	OSMANGAZİ	-1
8	SÜTÇÜ İMAM	5	29	SAKARYA	-1
9	CUMHURİYET	4	30	KOCAELİ	-2
10	SELÇUK	4	31	KARADENİZ TEKNİK	-3
11	ADNAN MENDERES	3	32	ULUDAĞ	-3
12	AKDENİZ	2	33	DUMLUPINAR	-4
13	MARMARA	2	34	İSTANBUL	-4
14	İNÖNÜ	2	35	MERSİN	-4
15	ÇUKUROVA	1	36	NİĞDE	-5
16	GAZİ	1	37	HARRAN	-9
17	ORTADOĞU TEKNİK	1	38	CELAL BAYAR	-10
18	ANKARA	0	39	TRAKYA	-11
19	ATATÜRK	0	40	ONSEKİZ MART	-12
20	EGE	0	41	SÜLEYMAN DEMİREL	-12
21	BALIKESİR	0	42	ANADOLU	-13

*Tablo 5 ve 6 hazırlanırken aynı sıra farkı değerine sahip üniversiteler alfabetik olarak sıralanmıştır.

İki dönem için oluşturulan lig sıralaması oldukça benzer sonuçlar vermiştir. 42 üniversitenin sıralanmasında ortaya çıkan ortak sonuç en başarılı üniversitelerle en başarısız üniversitelerin her iki dönemde de hemen hemen aynı olduklarıdır. Bu noktada yapılması gereken; yarattıkları nispi katma değer bakımından lig sıralamasında ilk beşi ve son beşi oluşturan üniversitelerin, iktisat programlarının, ders içeriklerinin takip edilen araç ve gereçlerin, bölüm akademik kadrosunun niteliklerinin incelenerek, nispi anlamda daha az başarılı olan ve başarısız olan üniversiteler için ders çıkarılması ve buna uygun önlemlerin alınmasıdır. Örneğin, Erciyes Üniversitesi'nde ya da Muğla

*Türkiye’de İktisat Bölümlerinin İktisat Öğretisi Bakımından Yarattıkları Katma Değer
İtibarıyla Üniversite Ligi*

Üniversitesin’de ele alınan dönemde ne tür bir iktisat lisans öğreniminde bulunuluyor ki, devlet üniversiteleri arasında öğrencilere diğer üniversitelere kıyasla maksimum iktisat öğretisi yükleniyor. Bu nedenle adı geçen üniversitelerin iktisat programlarının eğitim-öğretim açısından diğer üniversitelere örnek teşkil etmesi gerekmektedir.

Tablo 6: 2001-2005 Dönemi İçin Yaratılan Nispi Katma Değerlere Göre Üniversite Ligi

Sıra	Üniversite	Sıra Farkı	Sıra	Üniversite	Sıra Farkı
1	<i>ERCİYES</i>	26	22	PAMUKKALE	1
2	<i>KARAEMLAS</i>	17	23	ORTADOĞU TEKNİK	1
3	<i>BALIKESİR</i>	10	24	CUMHURİYET	0
4	<i>A. İZZET BAYSAL</i>	9	25	HACETTEPE	0
5	<i>MUĞLA</i>	8	26	NİĞDE	0
6	KIRIKKALE	7	27	DOKUZ EYLÜL	-1
7	AFYON KOCATEPE	4	28	S. DEMİREL	-2
8	ÇUKUROVA	4	29	ADNAN MENDERES	-3
9	GAZİOSMANPAŞA	4	30	BOĞAZİÇİ	-3
10	MERSİN	4	31	İSTANBUL	-3
11	SELÇUK	4	32	SAKARYA	-4
12	AKDENİZ	3	33	KOCAELİ	-5
13	EGE	3	34	ULUDAĞ	-5
14	GAZİ	3	35	SÜTÇÜ İMAM	-6
15	ANKARA	2	36	YILDIZ TEKNİK	-6
16	ATATÜRK	2	37	OSMANGAZİ	-7
17	GAZİANTEP	2	38	ANADOLU	-12
18	İNÖNÜ	2	39	HARRAN	-12
19	DUMLUPINAR	1	40	CELAL BAYAR	-13
20	MARMARA	1	41	TRAKYA	-15
21	KARADENİZ TEKNİK	1	42	ONSEKİZ MART	-22

4. Sonuç

Güncel bir tartışma konusuna farklı bir bakış açısıyla yaklaşan bu çalışmadan elde edilen sonuçları değerlendirmeye geçmeden önce, bazı önemli noktaların tekrar vurgulanmasınının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Öncelikle, üniversitelerin kalitesini belirleyen pek çok kriter bulunmaktadır. Bu kriterlerin tamamını veya bir kısmını dikkate alarak hazırlanmış pek çok sıralama mevcuttur. Ulusal ve uluslararası alanda yapılmış bu çalışmaların hemen hemen hepsinde farklı kriterler dikkate alınmıştır. Fakat bu kriterleri 3 grup altında toplayarak özetlemek mümkündür. Bunlar;

Rahmi YAMAK-Ferhat TOPBAŞ

- Üniversitenin teknik ve fiziki imkanları: Yerleşkeye sahip olup olmadığı, laboratuvar ve bilgisayar sayısı, kütüphane büyüklüğü ve öğrenci başına kütüphane harcaması, araştırma fonu bütçesi vb.
- Üniversitenin sahip olduğu öğretim üyeleri ile ilgili nitel ve nicel özellikler: Öğrenci başına düşen öğretim üye sayısı, öğretim üyelerinin ulusal ve uluslararası yayınları, öğretim üyelerinin aldıkları atıflar, öğretim üyelerince tamamlanan proje sayısı vb.
- Üniversitenin öğrencilere sunduğu sosyal, ekonomik ve eğitim imkanları: Öğrenci başına toplam harcama, öğrencilere yurtdışı eğitim imkanı sunması, ders dışı sosyal faaliyetlerin çeşitliliği vb.

Bu kadar çok faktörü bir arada değerlendirerek bir üniversite ligi oluşturmanın, ne derece güç olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Üstelik, üniversitelerin böyle bir ligdeki konumlarını belirleyen üniversite dışı faktörlerde mevcuttur. Örneğin, üniversitenin bulunduğu şehir bunların en önemlisidir. Şehrin büyük olması, barınma sorunu olmaması, ulaşımın kolay olması üniversitenin tercih edilebilirliğini önemli oranda etkilemektedir. Fakat bulunduğu şehirdeki olumsuzlukları gidermek ve şehrin tercih edilebilirliğini artırmak üniversitenin imkanları dahilinde değildir. Bu sorunun aslında, üniversite kalitesi üzerinde ne derece önemli olduğu şu soruya verilecek cevap ile ortaya çıkmaktadır. Acaba, Harran Üniversitesi İstanbul'da ve Boğaziçi Üniversitesi Urfa'da olsa idi her iki üniversitenin bugünkü durumları ne olurdu? Muhtemelen, Harran Üniversitesi'nin rektörü şu günlerde, Türkiye'nin en kaliteli üniversitesi olduklarını iddia eden bir açıklama yapmış olurdu.

Bu ve buna benzer sorunların önüne geçmek için en olası çözüm her bir faktöre göre bir üniversite ligi oluşturmak olabilir. Yerleşke bakımından Türkiye'nin en iyi üniversiteleri, bilimsel çalışma bakımından Türkiye'nin en iyi üniversiteleri, eğitim-öğretim kalitesi bakımından Türkiye'nin en iyi üniversiteleri gibi her bir kriter için ayrı bir sıralama yapılmasının üniversitelerin mevcut durumları hakkında daha sağlıklı bilgi sunacağı açıktır.

Üniversiteler arasında en iyi olmak adına bir rekabetin olması kaçınılmazdır ve böyle bir rekabet de eğitim-öğretimde kalitenin yakalanması bakımından gereklidir. Üniversiteler arasında eğitim-öğretim kalitesini ölçmek adına başvurulacak en önemli kaynak mezunların büyük bir kısmının katıldığı merkezi sınavlardan elde ettikleri başarının dikkate alınmasıdır. Ancak bu da tek başına yeterli olmamaktadır. Çünkü en kaliteli öğrencileri bünyesinde barındıran üniversitelerin bu tip sınavlarda da yüksek başarı elde etmesi beklenen bir durumdur. Bu nedenle öğrencilerin üniversiteye girişteki başarı sıraları göz önüne alınarak mezuniyet sonrasında elde ettikleri başarı artışları eğitim-öğretimde sağlanan kaliteyi ölçmek bakımından en güvenilir yol olarak görünmektedir.

Bu düşünceden hareketle, 2000 ÖSS ile 2004 KPSS ve 2001 ÖSS ile 2005 KPSS sınav sonuçları karşılaştırılarak, üniversitelerin öğrencileri üzerinde

*Türkiye’de İktisat Bölümlerinin İktisat Öğretisi Bakımından Yarattıkları Katma Değer
İtibariyle Üniversite Ligi*

yarattıkları nispi katma değere göre bir üniversiteler ligi oluşturulmuştur. Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, Erciyes, Muğla, Karaelmas ve Abant İzzet Baysal Üniversitelerinin ilk sıralarda yer almaları kadar, Boğaziçi ve İstanbul Üniversitelerinin öğrencileri üzerinde negatif katma değer yaratan üniversiteler grubunda yer almaları da ilgi çekici bir sonuçtur. Bu tip sıralamalarda elde edilebilecek en iyi derece birincilik olduğu için ÖSS sonuçlarına göre birinci sıradan öğrenci alan bir üniversite her ne kadar yüksek bir başarı gösterse de 2004 KPSS’de gösterebileceği en yüksek başarı yine birincilik olacak bu durumda karşılaştırmalı tabloda sıra farkı sıfır olarak alınacaktır. Sonuçlar incelendiğinde bu olumsuzluktan etkilenen tek üniversite ODTÜ’dür. 2000 ve 2001 ÖSS liginde ikinci sırada yer alan ODTÜ, 2004 ve 2005 KPSS’de birinci olmuş ve böylece karşılaştırmalı tabloda sıra farkı 1 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla, 2004’te 17. ve 2005’te 23. sırada yer almıştır. Bu tip bir hata incelemeye konu olan diğer 41 üniversite için söz konusu değildir. Öyleyse, çalışma sonucu oluşturulan üniversiteler ligi, diğer 41 üniversite için öğrenciler üzerinde yarattıkları nispi katma değer bakımından gerçekleri yansıtmaktadır.

En iyi olduklarını veya en iyi ilk beş üniversite arasında olduklarını iddia eden, bilimsel yayın ve araştırma sıralamasında ilk sıraları paylaşan üniversitelerin bu sıralamada ilk on üniversite arasına bile girememiş olmaları akıllara önemli bir soruyu getirmektedir. Acaba üniversitelerin öncelikli görevleri nedir? Bilimsel araştırmalar yaparak ülkenin bilimsel gelişimine ivme kazandırmak mı? Öğrencilerine kaliteli bir eğitim-öğretim sunmak mı? Soruna, sadece eğitim-öğretim açısından yaklaşan bu çalışmada, bu soruların tamamına yanıt vermek güçtür. Ancak bu çalışma içerisinde diğer pek çok soru yanıtını bulmuştur. Ayrıca, bu çalışmanın benzerlerinin, iktisat bölümlerinin diğer KPSS soru grupları içerisindeki başarı durumlarına göre de yapılmasının, hatta interdisipliner bir kimliğe sahip İktisadi İdari Bilimler Fakülteslerinin diğer bölümlerini de kapsayacak biçimde genişletilerek kapsamlı bir hale getirilmesinin, Türkiye’de İİBF’de eğitim-öğretim kalitesinin yükseltilmesi, sorunların tespit edilerek çözüm önerilerinin geliştirilmesi bakımından faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Kaynaklar

http://www.osym.gov.tr, 2000, 2001 OSS Sınav Sonuç İstatistikleri, 2004, 2005 KPSS Sınav Sonuç İstatistikleri.